

23. 8. 2012

Veďte, prosíme, na vedomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Podnikanie na Slovensku v kocke: Trápia Vás dlžníci? Bráňte sa pred nimi pokiaľ je čas.

V obchodnom styku sa neraz stane, že obchodný partner neplní svoje záväzky riadne a včas, prípadne vôbec. Príčiny môžu byť rôzne, objektívna platobná neschopnosť alebo aj platobná „neochota“. Čo teda robiť, aby ste sa do takej situácie nedostali? A ako riešiť situáciu, keď máme pohľadávky po lehote splatnosti a dlžník sa k ich plateniu nemá?

GLATZOVA & Co.
Advokátní kancelář - Law firm

Ako predchádzať nezaplateným pohľadávkam

Najlepším spôsobom ako sa vysporiadať s dlžníkmi je myslieť na možné neplnenie povinností už na začiatku spolupráce s obchodným partnerom. Je viacero možností ako zabezpečiť svoju pohľadávku hneď pri jej vzniku.

Jedným zo spôsobov je, v prípade dodávky tovaru, využitie tzv. výhrady vlastníctva, t.j. uzavrieť dohodu, že dodaný tovar sa stane majetkom odberateľa až úplným zaplatením kúpnej ceny a nie už odovzdaním veci. Takáto dohoda musí mať písomnú formu.

Taktiež je možné využiť zabezpečovacie inštitúty, ktoré nám ponúka slovenský právny poriadok, ako napríklad (i) bankovú záruku, (ii) blankozmenku, (iii) ručenie poskytnuté zo strany spoločníka, člena štatutárneho orgánu, respektíve tretej osoby, (iii) záložné právo na nehnuteľnosti, hnutelné veci, pohľadávky a iné práva alebo (iii) zmluvnú pokutu.

Je zrejmé, že nie vždy je čas uzatvoriť o každej transakcii písomnú zmluvu a plnenie obchodného partnera zabezpečiť jedným z uvedených spôsobov. Je však potrebné si uvedomiť, že obchodný vzťah bez písomnej zmluvy a riadneho zabezpečenia funguje väčšinou len do okamihu, kedy obchodný partner neprestane plniť. Právna pozícia podnikateľa, ktorý sa domáha plnenia je bez zabezpečenia pohľadávok značne sťažená, preto odporúčame zabezpečiť svoje pohľadávky vždy, keď je to možné, resp. keď ide o rozsiahlejšiu spoluprácu z väčším finančným obnosom.

Dlžník neplatí, čo s tým?

V prvom rade by ste mali dlžníka písomne vyzvať k tomu, aby svoj dlh uhradil čo najskôr. Táto povinnosť síce nevyplýva zo žiadneho právneho predpisu, ale týmto spôsobom je možné predísť situáciám, keď dlžník nezaplatil iba z nepozornosti a nevykladať zbytočné náklady na vymáhanie dlhu súdnou cestou. Takáto výzva taktiež slúži v prípade sporu ako dôkaz Vašej snahy vyriešiť spor mimo súdneho konania a v prípade konkurzného konania ako potvrdenie dlžníkovej platobnej neschopnosti.

V prípade, ak dlžník napriek písomnej výzve svoj dlh nezaplatil, je možné tento dlh uplatniť na súde. Ak sa veriteľ rozhodne svoju pohľadávku voči dlžníkovi uplatniť na súde je potrebné, aby ju uplatnil počas plynutia premlčacej doby. Ak tak urobí až po uplynutí premlčacej doby, dlžník môže na súde vzniesť námietku premlčania následkom čoho súd veriteľovi jeho právo neprizná. Základná premlčacia doba v občiansko-právnych vzťahoch je 3 roky a v obchodno-právnych 4 roky. Premlčacia doba začína plynúť dnom, kedy mohol byť nárok uplatnený na súde prvýkrát, t.j. dňom nasledujúcim po dni splatnosti.

Príslušným súdom na podanie žaloby vo veci nezaplatenia pohľadávky je okresný súd, v obvode ktorého má dlžník bydlisko, respektíve sídlo. Žaloba musí obsahovať najmä (i) adresu súdu, ktorému je určená, (ii) označenie toho, kto ju podáva a proti komu smeruje, a to v rozsahu požadovanom Občianskym súdnym poriadkom, (iii) vec, ktorej sa týka a čo sleduje (t.j. žalobný petit) a (iv) pravdivé opísanie rozhodujúcich skutočností, ako aj označenie dôkazov (napr. zmluvy, objednávky, faktúry). Listinné dôkazy, ktoré preukazujú tvrdenia žalobcu je potrebné priložiť k žalobe.

Za podanie žaloby je potrebné uhradiť aj súdny poplatok. Ten je stanovený pri nárokoch na peňažné plnenie vo výške 6% zo žalovanej sumy, najmenej však 16,75 EUR a najviac 16.596,50 EUR (v obchodných veciach 33.193,50 EUR). Bez zaplatenia poplatku súd nebude vo veci konať. V prípade, ak mal žalobca vo veci v celom rozsahu úspech, súd by mu mal priznať náhradu vynaložených nákladov, t.j. mal by zaviazat druhú stranu, aby mu zaplatila súdny poplatok, prípadne trovy právneho zastúpenia a ďalšie náklady.

V prípade, ak si veriteľ uplatňuje žalobou peňažné plnenie, môže požadovať vydanie platobného rozkazu, čo je z procesného hľadiska najjednoduchší a najrýchlejší spôsob získania právoplatného a vykonateľného rozhodnutia súdu. Platobný rozkaz vydá súd len na základe skutočností a dôkazov uvedených žalobcom v návrhu na vydanie platobného rozkazu a bez vypočutia žalovaného. Ak (i) bude návrh na vydanie platobného rozkazu vypracovaný na tlačive vydanom ministerstvom spravodlivosti a uverejnenom na jeho webovej stránke, (ii) budú splnené zákonom stanovené podmienky na jeho vydanie a (iii) bude zaplatený súdny poplatok v požadovanej výške, súd vydá platobný rozkaz už do 10 pracovných dní odo dňa splnenia všetkých vyššie uvedených podmienok. Žalovaný je následne povinný zaplatiť žalobcovi sumu priznanú platobným rozkazom v lehote 15 dní odo dňa doručenia platobného rozkazu žalovanému do vlastných rúk alebo v tej istej lehote podať odpor voči tomuto platobnému rozkazu. Ak žalovaný podá odpor včas alebo si platobný rozkaz neprevezme, súd zruší platobný rozkaz a nariadi pojednávanie. Ak si však žalovaný platobný rozkaz prevezme a odpor nepodá včas, platobný rozkaz má účinky právoplatného a vykonateľného rozsudku, ktorý je exekučným titulom.

V prípade, ak súd dospeje k záveru, že zo skutočností uvedených v žalobe nevyplýva povinnosť žalovaného platiť, platobný rozkaz nevydá a nariadi pojednávanie. Avšak súd môže vydať platobný rozkaz aj v prípade, ak o to žalobca výslovne nepožiadá, a to v prípade, ak zo skutočností uvedených žalobcom v žalobe vyplýva jednoznačná povinnosť žalovaného platiť. Vzhľadom k pomerne krátkej dobe potrebnej na vydanie platobného rozkazu zo strany súdu sa o jeho vydanie oplatí požiadať vždy.

Ak bol platobný rozkaz zrušený, respektíve nebol vydaný a bolo nariadené pojednávanie, celé konanie sa predĺži a predraží. Takéto konanie sa končí vydaním rozsudku. Voči rozsudku je však možné podať, v lehote 15 dní od jeho doručenia, odvolanie. Ak strana, ktorá prehrala odvolanie nepodá, rozsudok sa stáva právoplatným a vykonateľným a je ho možné použiť ako exekučný titul. Ak odvolanie bude podané, konanie pokračuje až kým o odvolaní nerozhodne odvolací súd.

Výkon rozhodnutia súdu

S právoplatným a vykonateľným rozsudkom, prípadne platobným rozkazom, sa môže veriteľ obrátiť

na súdneho exekútora s návrhom na vykonanie exekúcie. Právo priznané právoplatným a vykonateľným rozhodnutím súdu je potrebné uplatniť formou exekúcie do desiatich rokov odo dňa, kedy sa malo podľa rozhodnutia plniť. Po tejto dobe môže dlžník vzniesť voči exekúcií námietku premlčania, a tým veriteľ stratí právo na úhradu svojej pohľadávky.

Exekútora si vyberá veriteľ. Návrh na vykonanie exekúcie musí byť podpísaný a datovaný a musí obsahovať najmä informáciu (i) ktorému exekútorovi je určený, (ii) kto ho vyhotovil, (iii) ktorej veci sa týka a čo sleduje. K návrhu je potrebné priložiť exekučný titul, teda právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu.

Exekútor, po obdržaní návrhu na vykonanie exekúcie, požiada súd o udelenie poverenia a po jeho udelení pristúpi k vykonaniu exekúcie. Poplatok za žiadosť o udelenie poverenia súdnemu exekútorovi je 16,50 EUR.

Prvým úkonom je upovedomenie dlžníka a oprávneného o začatí exekúcie, v ktorom exekútor vyzve dlžníka, aby uspokojil pohľadávku oprávneného alebo aby do 14 dní od doručenia upovedomenia o začatí exekúcie vzniesol námietky proti exekúcii. Exekútor zároveň zakáže dlžníkovi, aby nakladal so svojím majetkom. Dlžník môže vzniesť u exekútora námietky proti exekúcii najmä vtedy, ak po vzniku exekučného titulu nastali okolnosti, ktoré spôsobili zánik vymáhaného nároku alebo bránia jeho vymáhateľnosti. O námietkach rozhoduje súd. Po márnom uplynutí lehoty na podanie námietok, respektíve po rozhodnutí súdu o zamietnutí námietok, vydá exekútor exekučný príkaz na vykonanie exekúcie, napr. predajom nehnuteľností, hnutelných vecí, zrážkami zo mzdy, predajom podniku, atď.

Exekútor má nárok na odmenu a úhradu hotových výdavkov a trov exekúcie, ktoré znáša dlžník. V tejto súvislosti je nutné upozorniť, že v prípade zastavenie exekúcie z dôvodu, že majetok dlžníka nestačí ani na úhradu trov exekúcie, znáša tieto trovy veriteľ. Ak je teda veriteľovi známe, že dlžník nemá žiadny majetok, je lepšie podať návrh na vyhlásenie konkurzu, ak sú na to splnené zákonné podmienky (viď nižšie).

Alternatívne možnosti

Postúpenie pohľadávky

V prípade, ak obchodný partner neplní svoje záväzky, no veriteľ nemá ochotu, prípadne prostriedky na vymáhanie pohľadávky súdnou cestou, je možné takúto pohľadávku odplatne previesť na tretiu osobu (postúpiť). Na postúpenie pohľadávky nie je vo všeobecnosti potrebný súhlas dlžníka, avšak predchádzajúca dohoda medzi veriteľom a dlžníkom môže tento súhlas vyžadovať, postúpenie pohľadávky obmedziť, respektíve vylúčiť. Postúpenie pohľadávky je však nutné oznámiť dlžníkovi. Veriteľ, ktorý pohľadávku postúpi na iného, zodpovedá za vymožitelnosť postúpenej pohľadávky iba do výšky prijatej odplaty a len ak sa k tomu písomne zaviazal.

Špeciálnou formou postúpenia pohľadávok, ktorá môže byť pre veriteľov riešením ich situácie, je faktoring. Jedná sa o zmluvne dohodnuté priebežné odkúpenie krátkodobých pohľadávok (obvykle so splatnosťou do 180 dní) faktoringovou spoločnosťou, väčšinou bankou. Pohľadávky sa prevádzajú ešte pred ich splatnosťou, ale aj po nej. Veriteľ vďaka tomu môže obdržať úhradu pohľadávky okamžite.

Keď sa rozhodnete svoje pohľadávky previesť, je potrebné si zistiť, či nejde o pohľadávky, ktorých prevod právne predpisy zakazujú. Previesť totiž nie je možné pohľadávky, (i) ktoré zanikajú najneskôr smrťou veriteľa, (ii) ktorých obsah by sa zmenil v dôsledku zmeny veriteľa alebo (iii) ktoré nemôžu byť postihnuté výkonom rozhodnutia.

Konkurz

Ak je dlžník platobne neschopný veriteľ by sa mal zamyslieť, či nie je potrebné začať iniciovať konkurzné konanie.

Veriteľ môže podať návrh na vyhlásenie konkurzu dlžníka, ak môže odôvodnene predpokladať platobnú neschopnosť dlžníka, t.j. ak je dlžník v omeškaní viac ako 30 dní s plnením aspoň dvoch peňažných záväzkov viac ako jednému veriteľovi a bol jedným z týchto veriteľov písomne vyzvaný na zaplatenie. Peňažnými záväzkami sú akékoľvek pohľadávky, teda aj pohľadávky, ktoré ešte neboli uplatnené na súde.

Ak veriteľ podáva návrh na konkurz dlžníka, mal by vedieť, že ak súd konkurzné konanie začaté na základe návrhu veriteľa zastaví z dôvodu, že zistí, že dlžník nie je platobne neschopný, v takom prípade veriteľ zodpovedá dlžníkovi a iným osobám za škodu, ktorá im v súvislosti s účinkami začatia konkurzného konania vznikla. To neplatí, ak veriteľ preukáže, že pri podávaní návrhu na vyhlásenie konkurzu postupoval s odbornou starostlivosťou. Z tohto dôvodu je potrebné, aby platobná neschopnosť dlžníka bola preukázateľná a podchytená, napr. nezaplatenými upomienkami, atď.

Veriteľ je povinný pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu zaplatiť preddavok na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu. Výška preddavku je vo veci vyhlásenia konkurzu na majetok fyzickej osoby 663,88 EUR a vo veci vyhlásenia konkurzu na majetok právnickej osoby 1.659,70 EUR.

Povinnosť vyhlásiť konkurz sa vzťahuje aj na samotného dlžníka. Dlžník, ktorý je platobne neschopný, je povinný podať sám na seba návrh na vyhlásenie konkurzu, a to do 30 dní od kedy sa o svojej platobnej neschopnosti dozvedel alebo dozvedieť mal. Osoba, ktorá bola povinná v mene dlžníka podať návrh na vyhlásenie konkurzu (napr. štatutárny orgán, likvidátor, atď.) zodpovedá veriteľom za škodu, ktorá im vznikla v dôsledku porušenia tejto povinnosti.

Konkurzné konanie síce uspokojí pohľadávky veriteľov avšak vo väčšine prípadov nie všetkých veriteľov a nie v celom rozsahu. Stopercentné uspokojenie pohľadávok majú isté len tí veritelia, ktorých pohľadávky sú dostatočným spôsobom zabezpečené.

Reštrukturalizácia

Ak je platobná neschopnosť dlžníka dočasná a jeho podnik je životaschopný, je možné sa s dlžníkom dohodnúť na iniciovaní reštrukturalizačného konania. Reštrukturalizačné konanie sa môže začať aj na návrh veriteľa, dlžník však musí s podaním návrhu súhlasiť. Návrhu musí predchádzať vypracovanie reštrukturalizačného posudku správcom na účely zistenia, či sú splnené predpoklady na jeho reštrukturalizáciu. Účelom reštrukturalizácie je uspokojenie veriteľov v čo najväčšom rozsahu a zároveň snaha o zachovanie prevádzky podniku dlžníka alebo jeho časti v činnosti. V reštrukturalizácií, rovnako ako pri konkurze, dochádza vo väčšine prípadov len k čiastočnému uspokojeniu veriteľov.

Zápočet

Ak má veriteľ, okrem pohľadávky, voči dlžníkovi zároveň aj dlh, je možné využiť inštitút započítania vzájomných pohľadávok. Započítanie môže byť vykonané na základe dohody strán alebo aj jednostranným úkonom. Všeobecná právna úprava započítania pohľadávok je obsiahnutá v Občianskom zákonníku. Započítať je možné pohľadávky, pre ktoré platí nasledovné: (i) ich plnenie je rovnakého druhu, (ii) vzájomne sa kryjú, (iii) nie sú premlčané, (iv) je možné ich uplatniť na súde a (v) sú splatné.

Obchodný zákonník rozširuje túto úpravu s prihliadnutím na špecifiká obchodno-právnych vzťahov a

umožňuje započítanie aj premlčanej pohľadávky (ak premlčanie nastalo až potom, ako sa pohľadávky stali spôsobilé na započítanie) alebo započítanie splatnej pohľadávky proti nesplatnej (ak ide o pohľadávku voči dlžníkovi, ktorý nie je schopný plniť svoje peňažné záväzky alebo ak pohľadávka nie je splatná preto, lebo veriteľ na žiadosť dlžníka odložil dobu splatnosti). Obchodný zákonník zároveň umožňuje dohodou strán započítať akékoľvek vzájomné pohľadávky.

Mgr. Martin Krechler, LL.M.,
advokát

Mgr. Michal Žitňanský, LL.M.,
advokátní koncipient

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Apollo Business Center
Prievozská 4/B
821 09 Bratislava
Slovensko

Tel.: +421 232 113 039
Fax: +421 232 144 148
e-mail: office.sk@glatzova.com

Jiří Sixta, partner pověřený řízením SK pobočky
e-mail: jiri.sixta@glatzova.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)